

Republika Srbija
Tužilaštvo za ratne zločine

ZAVRŠNA REČ TUŽILAŠTVA ZA RATNE ZLOČINE U PREDMETU "VELIKA PERATOVICA (TRBOJEVIĆ)"

27. maj 2009.

Poštovani Sude,

Tužilaštvo za ratne zločine u potpunosti ostaje pri preciziranoj optužnici, jer smatra da je u toku dokaznog postupka nesumnjivo utvrđeno da je optuženi Trbojević Bora izvršio krivično delo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142. st.1. KZJ koji mu se stavlja na teret i za koje je i krivično odgovoran.

Tokom dokaznog postupka, nesumnjivo je i nesporno utvrđeno da se u periodu od 13.08. do 31.10.1991.godine, za vreme oružanih sukoba JNA i paravojnih formacija Republike Hrvatske, na teritoriji tadašnje Republike Hrvatske, u sastavu SFRJ istovremeno odvijao i oružani sukob na području opštine Grubišno Polje i to između samoorganizovanih naoružanih formacija građana hrvatske nacionalnosti koji su sebe nazivali Zbor narodne garde i građana srpske nacionalnosti, koji su se nazivali Teritorijalna odbrana ili „Bilogorski odred“, a zatim:

Da su dana 13.08.1991.godine pripadnici tzv. „Bilogorskog odreda“, među kojima je bio i opt. Trbojević Boro, na raskršću puteva za Gornju Rašenicu u Veliku Peratovicu, presretali civile hrvatske nacionalnosti, među kojima Vladu Radoševića i Vereš Ivicu, te da su ih hapsili i zarobljavali kao taoce, koje bi kasnije razmenjivali za zarobljene civile srpske nacionalnosti, da je zatim dana 20.08.1991.godine veći broj pripadnika „Bilogorskog odreda“ izvršio najpre opkoljavanje sela Topolovica, da su zatim u tom selu hapšeni civili hrvatske nacionalnosti i odvođeni za taoce u Veliku Peratovicu, da su između ostalog u dvorištu Kotoran Mateja gde se nalazi veći broj žena i muškaraca civila, najpre razdvojene žene Slavka Francišković, Slavka Acman, Đurđa Čapo i Kata Kotoran od muškaraca, da je pripadnik „Bilogorskog odreda“ nogom udario Katu Kotoran a potom sve žene zaključao u štalu, te da su zatim iz tog dvorišta u zatvor u Veliku Peratovicu odvedeni civili Matija Kotoran, Seleši Željko i Miško Čapo, te da je u susjednom dvorištu na kuću Kotoran Anke, na tavan bačena bomba, te da su od posledica eksplozije bombe teške telesne povrede zadobili civili

Seleši Josip i Kotoran Anka, koja je kasnije od posledica povreda preminula;

Da je nakon zarobljavanja većeg broja ljudi u selu Topolovica, u školi u Velikoj Peratovici, uspostavljen zatvor za civile – taoce, da su civili u tom zatvoru bili smešteni u podrumске prostorije, koje su bile potpuno neuslovne za boravak ljudi, bez najnužnijih uslova za higijenu i bez posebne prostorije za obavljanje fizioloških potreba, te da su zarobljeni civili hrvatske nacionalnosti svakodnevno izvođeni radi ispitivanja, kojom prilikom su od strane pripadnika „Bilogorskog odreda“ fizički zlostavljani, te da je jedan broj zarobljenih civila, oko 14, od strane pripadnika „Bilogorskog odreda“ izveden iz zatvora i zatim streljan u šumi Špišić-Bukovica, koja se nalazi u blizini, dok je jedan deo zarobljenih civila tokom tog perioda razmenjen;

Da su dana 31.10.1991.godine, u večernjim časovima tri pripadnika „Bilogorskog odreda“, među kojima je bio i sada pokojni Bogdan Trbojević zv. „Boža“, koji je u to vreme bio upravnik zatvora, pucajući iz automatskog oružja, nakon čega je pok.Trbojević Bogdan bacio i bombu, usmrtili 5 od preostalih 6 civila koji su se nalazili u zatvoru, i to Željka Selešija, Božidara Jakopeca, Petra Kramara, Franju Šokeca i Matu Peteka, dok se Vendel Šklebek spasao, tako što se zaklonio iza jednog zida u podrumu.

Optuženi Trbojević Bora, ne priznaje izvršenje krivičnog dela, pa u svoju odbranu navodi da je tačno da je 13.08.1991.godine učestvovao u akciji na raskršću puteva za Gornju Rašenicu i Veliku Peratovicu, ali da tada nije znao o kakvom se zadatku radi i da mu je naređeno da on stražari u šumi, što je on i činio i tek kasnije saznao da su tom prilikom uhapšeni Vlada Radošević i Vereš Ivica, zadržani u zatvoru. Tvrdi da nije učestvovao u napadu na Topolovicu 20.08.1991.godine, već da je u Topolovicu otišao naknadno posle podne kada više napada nije bilo i da je samo prošao kroz to mesto, da u zatvoru za vreme dok je obavljao stražarsku dužnost nije fizički maltretirao ni jednog zatvorenika, te da nije učestvovao na dan 31.10.1991.godine u ubistvu 5 zatvorenika, navodeći da u večernjim časovima više nije bio u Velikoj Peratovici, jer je još dok je bio dan tokom popodneva napustio to mesto.

U vezi hapšenja na raskršnici puteva za Gornju Rešenicu i Veliku Peratovicu na dan 13.08.1991.godine, svedok Radošević Vlada na glavnom pretresu 09.03.2009.godine, putem video konferencijske veze tvrdi da je Trbojević Boru video da je zalegao sa oružjem u blizini mesta gde su njega zarobili i iz čega nedvosmisleno proizilazi zaključak da se okrivljeni nije nalazio u šumi, već na samom putu, kada je s obzirom da je pre toga već zarobljen svedok Vereš Ivica znao zbog čega se vrši ovakvo hapšenje civila. Iako opt. Trbojević na početku glavnog pretresa od 26.09.2008.godine (str.10) tvrdi da pre hapšenja Vereša, Radoševića i drugih, da su njega pokupili kod tetke na putu i nisu mu rekli gde ide i zbog čega se sprovodi cela akcija u kojoj će

zatim učestvovati, na istom pretresu na pitanje člana Veća, sudije Veska Krstajića (str.34) odgovara: „... Kad sam seo u kamion, oni su mi rekli idemo u Malu Peratovicu i mi smo došli u Malu Peratovicu, između Rašenice i Male Peratovice. Kaže, šta je, moramo hapsiti ljude, pohapsili su naše ljude. Tek sam tada saznao tamo i meni je rekao Lazo Savatović, Boro idi u šumu“. Dakle, opt. Trbojević u ovom delu iskaza zapravo priznaje da je na licu mesta pre otpočinjanja akcija hapšenja civila saznao šta će da se radi tj. da će da se hapse civili hrvatske nacionalnosti i to zbog toga da bi se kasnije razmenili za uhapšene Srbe.

U vezi događaja od 20.08.1991.godine, kada je izvršen napad pripadnika „Bilogorskog odreda“ na selo Topolovicu, neistinita je tvrdnja opt. Trbojevića, na glavnom pretresu, da on nije učestvovao u ovom napadu, već se njegovo učešće u tom napadu pre svega utvrđuje na osnovu njegovog priznanja u istrazi, ali i na osnovu iskaza svedoka Kate Kotaran i Seleš Josipa koji su ga prepoznali da je učestvovao u napadu i detaljno opisali njegovo ponašanje koje je opisano i u dispozitivu optužnice. Odbrana osporava iskaz svedokinje Kate Kotaran, zbog toga što je svedokinja iznela tvrdnju da je tom prilikom Bora Trbojević imao bradu, mada on u to vreme po tvrdnji odbrane nije imao bradu, niti ju je ikada nosio. Međutim, s jedne strane to nije bio bitan detalj po kome je svedok Kata Kotoran prepoznala opt.Trbojevića, jer je ona objasnila isto kao i okrivljeni da je opt.Trbojević dolazio u njenu kuću radi popravke zamrzivača, da se tom prilikom dugo zadržao, te da je ona na osnovu toga susreta upravo njega prepoznala, a s druge strane, svedok Vereš Ivica na pitanje da li je opt.Trbojević imao bradu u vreme kada je bio čuvar u zatvoru, tvrdi da su svi koji su se nalazili u zatvoru i lica koja su ih čuvala, povremeno imali bradu, jer se niko nije redovno brijao, dok svedok Rekić navodi da je opt.Trbojević možda imao malu bradu.

U vezi ovog događaja, odbrana se poziva i na iskaze svedoka Peulić Slobodana, Branka Kosanovića, Mrkšić Dušana i Stoponja Steve, koji tvrde da okr.Trbojević nije učestvovao u napadu na selo Topolovica, ali svi ovi iskazi su neuverljivi i upereni na to da pomognu opt.Trbojeviću da izbegne krivičnu odgovornost, tako da nema potrebe da ovo posebno obrazlažem.

Optuženi Trbojević negira da je i on učestvovao u fizičkom maltretiranju zatvorenika u zatvoru u Velikoj Peratovici, ali je to u suprotnosti sa iskazima svedoka Vlade Radoševića i Ivana Vereša.

Tako svedok Radošević na zapisniku iz istrage od 12.06.2007.godine, kada mu je predložen zapisnik sa glavne rasprave u predmetu pred Okružnim sudom u Bjelovaru od 14.10.1994.godine, se priseća i ostaje kod svega onog što je iskazao kao svedok na toj glavnoj raspravi i tvrdi: „ Ja za navedenog Boru Trbojevića, mogu reći

da kroz vreme kada sam ja bio zarobljen u Velikoj Peratovici i on je mene tukao, ali to nije bilo kao što su nas drugi tukli i on je mene više nagurkivao puškom koju je imao, i to je on radio pred svojim zapovednicima, kao što su bili Rade Čakmak, Milenko Stojić i drugi“, a na glavnom pretresu na dan 09.03.2009.godine, navodi na pitanje da li je opt.Trbojević tukao zarobljenike, da kada su dolazili šefovi da je on znao da se naroguši, da gura puškom i „ono malo“.

Pored toga, svedok Ivan Vereš u istrazi na dan 12.06.2007.godine, navodi: „ Ja sam jednom prilikom kada sam bio u podrumu Osnovne škole u Velikoj Peratovici, video kako Vladu Špiranca i nekog Milana Bilovića su tukli, a iz pričanja istih, ja sam kasnije čuo da su ih tukli Lazo Savatović, Boro Trbojević, Kosanović i Orozović“, a na glavnom pretresu na dan 10.03.2009.godine, isti svedok ovo potvrđuje na strani 9/31, tako što na pitanje oko istog događaja vezano za njegov iskaz u istrazi da su pok.Bilović i pok.Špiranac pričali o tome ko ih je tukao i da su između ostalih pominjali optužene Trbojević Boru, odgovara: „ Da, oni su spominjali“. Iako je opt. Trbojević najpre izneo tvrdnju da nije učestvovao u fizičkom maltretiranju zatvorenika, na glavnom pretresu 26.09.2008.godine, nakon što su mu predloženi iskazi Radoševića i Vereša - na str.48 faktički priznaje da je učestvovao u fizičkom maltretiranju zarobljenih lica, tako što tvrdi: „ Ja sam jednom, dva puta, bio kad su oni njih tamo ispitivali i tu je bio Rade Čakmak, kad je bilo to ispitivanje, kaže: „gurkaj ga, gurkaj ga, nek prizna, nek prizna i ništa drugo nije bilo“. Prema tome, i opt.Trbojević Boro je učestvovao u fizičkom maltretiranju zatvorenika u zatvoru u Velikoj Peratovici, doduše u manjoj meri nego što su to radili ostali pripadnici „Bilogorskog odreda“.

Odbrana opt.Trbojevića da nije bio u Velikoj Peratovici kada su ubijeni zarobljeni civili u zatvoru, potvrđuju svedoci Stevo Bosanac, Milica Bosanac, Sava i Gordana Lakić, te Matijević Spaso, a te tvrdnje se sastoje u tome da je Boro Trbojević napustio Veliku Peratovicu na dan 31.10.1991.godine, u vreme kada je još uvek bio dan, dok Sava i Gordana Lakić iznose tvrdnju da je njima svedok Bora Rekić kazao da je on učestvovao u ubistvu ovih civila, iz čega bi trebalo da se izvuče zaključak da u tome nije učestvovao Boro Trbojević.

Međutim, iskazi svih navedenih svedoka su dati u nameri da se pomogne opt.Trbojeviću, jer ovi svedoci ne samo u vezi ovog događaja, već i u vezi mnogih drugih detalja koji su vezani za svojstvo opt.Trbojevića i njegovo učešće u predmetnim događajima. Ovi iskazi su u suprotnosti sa izvedenim dokazima, a i međusobno su protivrečni. S druge strane, svedok Rekić Boro, kome je predloženo da se za njega iznosi tvrdnja da je i on eventualni učinilac u izvršenju ovog krivičnog dela, tvrdi na glavnom pretresu od 29.01.2009.godine (iako to ni njemu ne bi išlo u prilog), da je on napustio Veliku Peratovicu oko ponoći, a da su istovremeno otišli i

Trbojević Bora i Stevo Bosanac, te da su svi oni zajedno do tada tovarili oružje u blizini crkve u kamion i u traktorsku prikolicu.

I svedok Rade Kljajić je potvrdio da je on napustio Peratovicu 31.10.1991.godine, oko 10,11 časova uveče i da nije bio među zadnjima kako su tvrdili opt.Trbojević i pomenuti svedoci koji su svedočili u njegovu korist, već da su se i sutradan, 01.11.1991.godine neki ljudi povlačili iz područja Velike Peratovice, a što sve potvrđuje i svedok Petar Dimić na pretresu od 16.10.2008.godine, koji tvrdi da je Velika Peratovica napuštena 01.11.1991.godine. Pored toga, svedok Radošević Vlado je detaljno i tokom istrage na glavnom pretresu objasnio kako je od sada pokojnog svedoka Šklebek Vendela saznao o predmetnom događaju i kako je na osnovu tog razgovora zaključio da je upravo opt. Trbojević učestvovao u izvršenju ovog krivičnog dela.

U vezi ovog događaja, jedini očevidac je Šklebek Vendel, koji je u međuvremenu preminuo, pa su pročitani tokom dokaznog postupka njegovi iskazi iz istrage i sa glavnog pretresa u predmetu pred Okružnim sudom u Bjelovaru, K.br. 25/93 i upravo se na osnovu ovih njegovih iskaza nesumnjivo izvlači zaključak da je u likvidaciji civila u zatvoru u školi u Velikoj Peratovici učestvovao i opt.Trbojević.

Naime, na glavnom pretresu pred Okružnim sudom u Bjelovaru, na dan 19.09.1994.godine, svedok Šklebek koji je ostao pri ranijem iskazu koji je dao u istrazi, navodi da od ljudi koji su čuvali zatvor i koji su se tu nalazili, nikoga nije poznavao u vreme kada se nalazio u zatvoru, ali da je od drugih ljudi koji su bili na sa njim u podrumu čuo o kojim se osobama radi, da je prilikom streljanja Trbojević Božo, šef zatvora prvi pucao kad su streljali, a čuo je da su tu bili među njima Trbojević Boro, mlađi čovek, te Rekić Boro i da su ova lica kada su došli da ih streljaju imali baterijske lampe, te da iako je u podrumu bio mrak, da su ih mogli prepoznati.

Na zapisniku iz istrage, KiO-726/92-26 od 28.01.1993.godine, dakle svega 15 meseci nakon događaja, Šklebek Vendel navodi – str.3: „ ... ispred podruma su ostala dva stražara... jedan od tih ... bio je i navedeni Boro za koga sam kasnije čuo da se preziva Trbojević...počeli su pucati iz automatskog oružja, a bilo ih je dvojica pored Bože i to Boro za kog sa čuo da se kasnije preziva Trbojević i još jedan kojeg ne poznajem...davao sam izjavu policiji u Grubišinom Polju i tu mi je pokazano više slika...prepoznao sam na slici dvojicu Trbojević Bora...“. U spisima se zaista nalaze i te fotografije dvojice Trbojević Bora, od kojih je jedan rođen 1950.godine i u vreme događaja imao 41 godinu, dok je opt.Trbojević Bora rođen 1959.godine i u vreme događaja imao 32 godine, tako da je očigledno da kada svedok Šklebek kaže da se radi o Trbojević Bori, koji je mlađa osoba da misli upravo na ovde opt.Trbojević Bora, koga je prepoznao na navedenim fotografijama, te da upravo zbog toga na osnovu

tih fotografija koje su mu predložene navodi da u vreme samog događaja nije znao da se radi o ovde opt.Trbojević Bori, ali da je na osnovu fotografija i podataka lica koja su bila priložena uz fotografiju naknadno saznao da se radi baš o ovde opt.Trbojević Bori, koji je učestvovao u ubijanju zarobljenih civila u Velikoj Peratovici u večernjim časovima na dan 31.10.1991.godine.

Pored toga, ni jedan izvedeni dokaz ne upućuje na zaključak da je osim optuženog u zatvoru u Velikoj Peratovici postojao stražar koji bi imao isto ime i prezime kao opt.Trbojević Boro.

Da je u toku te večeri na straži bio upravo opt.Trbojević Bora, utvrđuje se i na osnovu iskaza svedoka Milenka Stojića na glavnom pretresu od 28.04.2009.godine. Ovaj svedok je došao 31.10.1991.godine sa položaja u Veliku Peratovicu oko 20-20,30 časova, video da je u toku povlačenje, pa se vratio na položaj da o tome obavesti saborce i potom oko 21 čas došao ponovo u Veliku Peratovicu i tu kod crkve učestvovao u utovaru municije i oružja u kamion do 22 časa, kada je otišao u kuću u kojoj je bio smešten da se spremi za povlačenje. Upravo je tu, oko 22 časa, imao susret sa opt.Borom Trbojevićem, koji je došao da mu poruči da komandir zatvora Boža (Trbojević) traži da svedok dođe do zatvora, a kada svedok to odbija, optuženi Bora kaže svedoku: „ Šta da radim sa zatvorenima“, na šta mu svedok odgovara da zatvorenike može da pusti, da može da ih povede sa sobom i kasnije eventualno razmeni ili da ih ostavi zatvorene, jer će ih u kratkom roku osloboditi hrvatske snage ili će i sami moći da izađu iz zatvora koji nije bio dobro obezbeđen. Prema tome, iz iskaza ovog svedoka, nesumnjivo proizilazi da je upravo Trbojević Bora bio zadužen za zatvorenike u noći 31.10.1991.godine i da se zaista radi o licu za koje je svedok Šklebek Vendel kasnije saznao da se zove Trbojević Bora, iz čega proizilazi nesumnjiv zaključak da je upravo opt.Trbojević Bora učestvovao u streljanju zatvorenika u zatvoru u podrumskim prostorijama školske zgrade u Velikom Peratovici, u noći 31.10.1991.godine, te da je njegova odbrana da je Veliku Peratovicu napustio još pre mraka u toku istog dana, neosnovana i uperena na izbegavanje njegove krivične odgovornosti.

S obzirom na napred izneto, smatram da je tokom dokaznog postupka utvrđeno da je opt.Trbojević Bora preduzimao sve one radnje koje mu se stavljaju na teret i koje su u suprotnosti sa pravilima međunarodnog prava za vreme oružanog sukoba i to konkretno sa odredbama čl.3. tač.1a i tač.1b Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vreme rata (IV Ženevska konvencija od 12.08.1949.godine i u suprotnosti sa čl.4. tač.2.a i tač.2.b. Dopunskog protokola uz Ženevsku konvenciju od 12.08.1949.godine o zaštiti žrtava nemeđunarodnog oružanog sukoba (Protokol II) od 08.06.1977.godine („Sl.list SFRJ“ br.16/78 – međunarodni ugovori) jer je opt.Trbojević učestvovao u napadu na civilno stanovništvo u uzimanju i zatvaranju talaca i

njihovom mučenju kao i u vršenju ubistava civila, te se u njegovim radnjama stiču svi bitni elementi krivinog dela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142. st.1. KZ J, pa predlažem da ga sud za ovo krivično delo oglasi krivim i da mu izrekne kaznu po zakonu, imajući pri tom u vidu sve olakšavajuće i otežavajuće okolnosti.

TUŽILAC ZA RATNE ZLOČINE
Vladimir Vukčević

ZAMENIK TUŽIOCA ZA RATNE ZLOČINE
Nebojša Marković